

Η Σίφνος των «προκάτ» απαντήσεων (Αλήθεια ή fake news;) του Αλκ. Λεμπέση

 sifnaiko-fos.gr/η-σίφνος-των-προκάτ-απαντήσεων-αλήθ/

May 5, 2021

Η Σίφνος των «προκάτ» απαντήσεων (Αλήθεια ή fake news;)

Τυφλός τω τοίχω επερείδόμενος, έως ώδε ο κόσμος έφη.

(τυφλός, όταν έπεσε σε εμπόδιο είπε, μέχρις εδώ φτάνει ο κόσμος)

Βυζαντινή παροιμία

Ομολογουμένως εδίσταζα να συντάξω απάντηση στα εκτεθέντα από την κα Αρμελινιού ως αντίδρασή της σε αυτά που έθιξα στο αρχικό άρθρο μου με τίτλο «Η Σίφνος των δήθεν fake news» και τούτο από τον φόβο πως μπορεί να εκληφθεί ως κάποια προσωπική αντιπαράθεση. Μακράν εμού. Σπεύδω να ξεκαθαρίσω πως η εκτίμησή μου προς το εν γένει διδακτικό έργο της παραμένει αμείωτη. Θα ένοιωθα ιδιαίτερα εφησυχασμένος εάν και το δικό μου «βλαστάρι» είχε τόσο αυτήν όσο και τους άλλους εκπαιδευτικούς της Σίφνου ως καθηγητές. Άλλωστε, η οικογενειακή καταγωγή μου από Σιφνίους διδάσκαλους (Νικ. Ψαραύτης, Αντ.Λεμπέσης, Ελ. Βερνίκου-Βουτσά) όλο και κάτι έχει ενσταλάξει στην ευαισθησία μου σχετικά με τα εκπαιδευτικά θέματα που άπτονται της ιστορικότητας της Σίφνου.

Την ευχαριστώ για την αναλυτική επιστολή της όπου εκθέτει λεπτομερώς την συλλογιστική, την μέθοδο και την διαδικασία εξαγωγής συμπερασμάτων από μαθητές, που τους διδάσκει και έχει την επιστημονική επίβλεψη για την ερευνητική δράση σχετικά με τα **προεπαναστατικά χαράγματα στη μονή Χρυσοστόμου (Φυτειά)**. Κυρίως όμως για την επιβεβαίωση που έλαβα μέσα από τα γραφόμενά της πως το τελικό και επίσημο συμπέρασμα της έρευνας είναι «πως **πρόκειται για fake news**» (χωρίς ερωτηματικά πλέον). Διότι τί άλλο καταδεικνύει η ακροτελεύτια ευχή της κας Αρμελινιού να «αποδειχθεί μελλοντικά πως ΔΕΝ είναι fake news»; Δυστυχώς τα υπόλοιπα περιγραφόμενα επιβεβαιώνουν και δικαιολογούν πλήρως τις αρχικές μου ενστάσεις, τις οποίες και θα προσπαθήσω να αναλύσω στην συνέχεια. Προκαταλαμβάνω όσους δεν έχουν παρόμοιες ευαισθησίες και ενδιαφέροντα να μην συνεχίσουν την ανάγνωση. Το άρθρο είναι αναγκαστικά μακροσκελές.

Για λόγους οικονομίας δεν θα περιγράψω εκ νέου (έχει ήδη παρουσιασθεί εκτενώς στην αρχική μου παρέμβαση) το υπό εξέταση θέμα μας, πέραν του ότι ο Βυζαντινολόγος καθηγητής κ. Μιχ. Γκητάκος δημοσιεύει κατά το έτος 1957 μια σειρά 65 επιγραφών και χαραγμάτων από 26 μνημεία (εκκλησίες και μονές της Σίφνου). Μεταξύ αυτών κάνει ιδιαίτερη μνεία σε ένα προεπαναστατικό χάραγμα του 1653 στην μονή Χρυσοστόμου, το

οποίο μάλιστα επιλέγει να ξεχωρίσει από τα εν συνόλω 172 ευρήματα που δημοσιεύει από διάφορα μέρη της Ελλάδας θεωρώντας το «εθνικό θησαυρό». Προσοχή: όχι απλά Σιφνιακό θησαυρό, αλλά Εθνικό θησαυρό της Ελλάδας!

Για διάφορους λόγους, το συγκεκριμένο εύρημα, που έχει παρουσιασθεί σε αναρίθμητες δημόσιες παρουσιάσεις από το έτος 1961 και μετά έχει αποτελέσει αντικείμενο αναφοράς σε πάμπολλα δημοσιεύματα και εκδόσεις. Δεν επιβεβαιώνεται πως έχει διασωθεί και έτσι αποκτά θρυλούμενο και αντιφατικό χαρακτήρα. Ίσως διότι δεν εφρόντισαν οι προπάτορες να το διαφυλάξουν, ίσως διότι κατέληξε εκεί όπου πλείστα σημαντικά κειμήλια της Σίφνου παρανόμως εξήχθησαν. Τα παραδείγματα είναι γνωστά και ατελείωτα αλλά ξεφεύγουν από το παρόν.

Ερχόμαστε λοιπόν «εμείς οι Σιφνιοί του σήμερα» μετά από 65 χρόνια μέσα στο πλαίσιο μιας εκπαιδευτικής εργασίας επ' ευκαιρία της επετείου των 200 ετών από την Εθνεγερσία και καλούμε τους μαθητές να μελετήσουν βιβλιογραφικά το εν λόγω εύρημα και να αποφανθούν σε ένα ερώτημα: **Αλήθεια ή fake news;** (Και σε ελληνική μετάφραση: **Αλήθεια ή Πλαστή Είδηση;**)

Ένσταση πρώτη. Η διατύπωση του ερωτήματος αυτού καθ' εαυτού είναι προβληματική και παραπλανητική, ξεκάθαρα «στρατευμένη», πάσχει λογικής συνέπειας, προκαταλαμβάνει τον ερωτώμενο και εμμέσως προεξοφλεί την τελική απάντηση. Και ερωτώ: εάν υποθετικά οδηγηθούμε στο ότι το υπό εξέταση θέμα έχει δυσκολία απόδειξης και υπόκειται σε αμφισβήτηση (που έτσι κι αλλιώς το γνωρίζουμε εκ των προτέρων), γιατί θα πρέπει η εναλλακτική απάντηση να είναι αυτόματα “fake news”; Μήπως σε αυτό ακριβώς αποσκοπεί εξ υπαρχής μια τέτοια διατύπωση; Τι απέγιναν οι άλλες ενδεχόμενες απαντήσεις όπως «δεν γνωρίζω», «δεν προκύπτει», «αδυναμία συμπεράσματος», «ελλιπής πληροφόρηση» κλπ.; Γιατί χρησιμοποιεί ο συντάκτης του ερωτήματος την αποκλειστική διάζευξη «ή» και δεν αφήνει λογικά περιθώρια στο «είτε» της Αριστοτέλειας λογικής; Ελησμόνησα πως τούτο το ενδεχόμενο έχει πλέον εξοβελισθεί από την διδασκαλία της μαθηματικής λογικής στο εκπαιδευτικό μας σύστημα μετά την εισαγωγή της «Θεωρίας των Συνόλων». Αλλά ίσως γι' αυτό δεν μπορούμε πλέον να συνεννοηθούμε νοηματικά μεταξύ μας στον νεοελληνικό προφορικό λόγο.

Ένσταση δεύτερη. Με ερωτούν εάν ενοχλούμαι από τον ξενικό όρο fake news. Διαβεβαιώνω πως κάθε άλλο. Ίσα-ίσα, ποτέ δεν είχα τέτοια προβλήματα. Όμως, αυτό που πραγματικά με εξοργίζει είναι η σκόπιμη αποφυγή μετάφρασής του στα ελληνικά και αυτό που η έννοια συνεπάγεται. Σκόπιμη διότι με τον τρόπο αυτόν εύκολα υιοθετούμε ένα απαράδεκτο συμπέρασμα χωρίς να πολυ-καταλαβαίνουμε το τι συνάγουμε. Για όποιον λοιπόν κάνει πως δεν καταλαβαίνει για τί μιλάμε, ως “fake news” στα ελληνικά μεταφράζεται η **σκοπούμενη πλαστογράφηση** ενός κατηγορήματος. Δηλαδή, η παραχάραξη ενός τεκμηρίου, η δημιουργία ενός πλαστού (κίβδηλου) από το τίποτα και η παρεπόμενη (επικοινωνιακή ή άλλη) χρήση του. Σοβαρότατο ατόπημα κυρίως όσον αφορά δημόσια ιστορικά τεκμήρια αλλά και ανήθικη πράξη, για την οποία υπάρχουν ακόμη και νομικές προβλέψεις. Μετά από διεθνείς περγαμηνές προσωπικής επαγγελματικής ενασχόλησης 35 ετών στην διασφάλιση γνησιότητας προϊόντων,

εγγράφων και έργων τέχνης (αντι-πειρατική προστασία, αντι-παραχάραξη, αντι-πλαστογράφηση και τα συναφή), νομίζω πως δικαιούμαι να έχω μια ιδιαίτερη ευαισθησία και εξειδικευμένη γνώση σε τέτοια θέματα.

Και βέβαια η «πλαστογράφηση» προϋποθέτει και τον «πλαστογράφο». Στην περίπτωση μας τον καθηγητή κ. Μιχ. Γκητάκο, ο οποίος –ειρήσθω εν παρόδω- μου είναι παντελώς άγνωστος πέραν της εργογραφίας του και (από όσο είμαι σε θέση να γνωρίζω) ουδεμία σχέση έχει με την Σίφνο πέραν των ερευνητικών εργασιών του. Περισσότερα για αυτόν στην συνέχεια αλλά για την ώρα περιορίζομαι να είπω πως με τιμά ως Σίφνιο το γεγονός πως ένας επιστημονικός ερευνητής αφιερώνει χρόνο, κόπο και ίδιον χρήμα για να προβάλλει το πολιτιστικό αποτύπωμα της Σίφνου. Και μάλιστα σε χρόνια δύσκολα όπου το ταξίδι και μόνο προς το νησί ήταν μια περιπέτεια. Εμείς, λοιπόν, τον χαρακτηρίζουμε ελαφρά τη καρδιά –αν όχι με υποβόσκουσα υπερηφάνεια- μέσα από το μεταμοντέρνο αναθεωρητικό πόρισμά μας ως **«κατεργάρη/απατεώνα»**, και μάλιστα κατά συρροή και κατ' εξακολούθηση. Δεν νομίζω πως αυτοί οι έμμεσοι πλην σαφείς και ξεκάθαροι χαρακτηρισμοί είναι πρέποντες για οποιονδήποτε εκπαιδευτικό ή εκπαιδευόμενο. Και σε τούτο αντιδρώ εντόνως, τόσο από θέμα ηθικής αρχής όσο και πατριωτικής ευαισθησίας.

Ένσταση τρίτη. Ας αφήσουμε για λίγο την φαντασία μας να ακολουθήσει τα πρακτικά βήματα του κ.Γκητάκου όπως μας τα υποδεικνύει το συμπέρασμα της μαθητικής έρευνας. Το **υποθετικό** σενάριο/αφήγημα, λοιπόν, λέει πως, προκειμένου αυτός να προσποριστεί ακαδημαϊκή δόξα, διαλέγει την Σίφνο και την μονή Χρυσοστόμου από όλα τα μέρη της Ελλάδος που έχει ήδη καταγράψει. Ταξιδεύει μέχρις εδώ (**και μάλιστα με οδηγίες του Υπουργείου** -τότε, Εθνικής- **Παιδείας!**) έχοντας προ-επιλέξει την χαλκευμένη δήθεν ανεύρεση μιας δικής του προ-επινοήσης. Ένα πατριωτικό κείμενο σε εκκλησιαστική λόγια σύνταξη και λεκτικό, με μια τυχαία χρονολογία βολική και με μια «περίεργη» κρυπτογραφημένη εγχάραξη-προϊόν της δικής του φαντασίας, ευρηματικότητας και αιτιολόγησης. Αυτά θα τα αποκρυπτογραφήσει ο ίδιος και θα τα παρουσιάσει όχι μόνον περιφραστικά αλλά και σχηματικά, θα τα δημοσιεύσει εξόδοις του σε βιβλίο επιστημονικού περιεχομένου και αυστηρής κωδικοποίησης (το έκτο δικό του μέχρι εκείνη την χρονική στιγμή, που μάλιστα γνώρισε και δεύτερη έκδοση λόγω εξαντλήσεως) και θα τα υπερασπίσει σε **τρεις** δημόσιες παρουσιάσεις. Μάλιστα, με την συμμετοχή στο ακροατήριο όλων των Σιφνίων, που γνωρίζουν την ιστορία του νησιού.

Αυτοί όλοι, αντί να ξεμπροστιάσουν τον «κατεργάρη/απατεώνα» επιτόπου, θα υιοθετήσουν τα ευρήματά του με διθυραμβικές αναφορές και άρθρα στην εφημερίδα τους (Ν.Σταφυλοπάτης, Κ. Καλογήρου), θα τα συμπεριλάβουν ασμένως σε πονήματά τους εστιασμένα στην μονή Χρυσοστόμου (Α.Τρούλλος), θα τα χρησιμοποιήσουν σαν μυθοπλασία μέχρι και σε θεατρικό έργο (Α.Τρούλλος), θα τα αναφέρουν -έστω και με αραιές επιφυλάξεις ή χωρίς- στις δημοσιεύσεις τους (Μ. Φιλιππάκης, Ν.Προμπονάς, Σ. Συμεωνίδης, Φιλ. Βιτάλης, Αμφιλ.Χρυσολωράς. Θεοδ.Σπεράντσας), θα τα αναδημοσιεύσουν σε διηγήματά τους (Ακαδημαϊκός Η. Βενέζης), θα τα παρουσιάσουν σε ανώτατο κυβερνητικό επίπεδο (Δήμαρχος Νάξου Δ. Μελισσηνός) ως γεγονός πανελλαδικής εμβέλειας. Όλα αυτά επί σειρά ετών με τις ευκαιρίες για αποκάλυψη του «πλαστογράφου» να μην έχουν λείψει στο ενδιάμεσο.

Και ερχόμαστε εμείς σήμερα, μετά από 65 χρόνια όπου όλοι σχεδόν οι σύγχρονοί του δεν βρίσκονται πλέον εν ζωή ούτε βέβαια και ο ίδιος, στο πλαίσιο μιας καθοδηγούμενης μαθητικής έρευνας, να τολμήσουμε την επιστημονική σπίλωση του καθηγητού Γκητάκου. **Μα, είναι σοβαρά πράγματα αυτά να λέγονται, να παρουσιάζονται και να υποστηρίζονται δημοσίως, τηλεοπτικώς και εγγράφως;**

Ένσταση τέταρτη. Η μαθητική έρευνα (και φυσικά η επίβλεψή της) πάσχει σε δεοντολογία και μεθοδολογία. Εξηγούμαι: σίγουρα οι καταστάσεις κατά την πρόσφατη περίοδο και η απουσία άμεσης ή εξ αποστάσεως πρόσβασης σε βιβλιογραφικές πηγές δημιουργούν ανυπέρβλητες δυσκολίες. Πολύ σωστά αναφέρει η κα Αρμελινιού πως δεν μπορεί να έχει κανείς απαιτήσεις σε αυτό το επίπεδο έρευνας για εξονυχιστικές μελέτες. Η επιλεγμένη βιβλιογραφία που παρατίθεται είναι ήδη ένα σημαντικό βήμα εξοικείωσης των συμμετεχόντων μαθητών με τον σωστό τρόπο μελέτης.

Όμως: η αδυναμία μελέτης της σημαντικότερης πηγής, της **πρωτογενούς**, του βιβλίου δηλαδή του καθ. Γκητάκου «Ανέκδοτοι Επιγραφαί και Χαράγματα εκ Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Μνημείων, 1957», ευθύς εξαρχής υποβιβάζει την δυνατότητα εξαγωγής απόλυτων και κατηγορηματικών συμπερασμάτων στο επίπεδο των βάσιμων επιφυλάξεων. Έχω την πεποίθηση πως τόσο οι επιβλέποντες καθηγητές όσο και οι μαθητές είδαν για πρώτη φορά το πλήρες σχετικό απόσπασμα από το βιβλίο αυτό στην φωτογραφία που εδημοσίευσά στην ιδική μου επιστολή. Εκ των υστέρων και αφού βέβαια είχαν καταλήξει στο έωλο πόρισμά τους. Η έλλειψη αυτή είναι βασική και ίσως αζεπέραστη. Και όμως, από την ελλιπή έρευνα των μαθητών εξάγεται τελικό συμπέρασμα και μάλιστα με «βαρύ» χαρακτηρισμό, όπως εξήγησα. Αυτά άπτονται της δεοντολογίας και θεωρούνται πάγια ως τα ελάχιστα κριτήρια μιας λογικά συνεπούς μελέτης.

Λίγα και για την μέθοδο. Η βιβλιογραφία είναι επιλεκτική και ξεκάθαρα καθοδηγούμενη, όπως είναι προφανές αλλά και μας το επιβεβαιώνουν εγγράφως οι ίδιοι οι επιβλέποντες καθηγητές. Δυστυχώς όμως είναι και προκατειλημμένη και μονόπλευρη. Γιατί άραγε αντί για τις πολλαπλά τεκμηριωμένες μαρτυρίες επιλέγεται μόνον η άποψη της αντίρρησης, δηλαδή απομονώνεται και υιοθετείται η καταγεγραμμένη αρνητική προφορική μαρτυρία, η αμφισβήτηση και έκφραση αμφιβολιών; Μήπως αυτό είναι το πραγματικό ζητούμενο;

Παράδειγμα 1^{ov}. Ο Α. Γ. Τρούλλος αφιερώνει αυτόνομο πόνημα στην Μονή Χρυσοστόμου όπου εξαντλεί την καταγραφή όλων των σχετικών στοιχείων για την μονή. Πρόκειται για το 4^ο στην σειρά εκδόσεων του με τίτλο «Προσκύνημα στο Μοναστήρι του Χρυσοστόμου Σίφνου, 1962», ένα χρόνο μετά την κλασική πρώτη έκδοση του «Τουριστικού Οδηγού, 1961». Και στα δύο αυτά βιβλία του θεωρεί **δεδομένη** την ύπαρξη του προεπαναστατικού χαράγματος ενώ ερωτήματα εκφράζει μόνο για την ακριβή θέση κάποιων άλλων χαραγμάτων που έχουν εντοπιστεί στον ίδιο χώρο. Σημειώνω πως ο **εκπαιδευτικός** Αντ. Τρούλλος, διευθυντής του σχολείου του Κάτω Πεταλίου και πρόεδρος της Τουριστικής Επιτροπής Σίφνου, έχει αποδεδειγμένα ειδική ευαισθησία και μέριμνα για το θέμα έχοντας αφιερώσει 20 ολόκληρα χρόνια της ζωής του στην μονή Χρυσοστόμου και έχοντας καθιερώσει ετήσια Εορτή των Γραμμάτων εκεί. Άλλωστε τα έσοδα της ειδικής για τον Χρυσόστομο έκδοσής του διατίθενται σε έργα συντήρησης και αναστήλωσης της μονής (4 από τα κελιά το 1966), που τα επιβλέπει ο ίδιος μέχρι το 1970. Αποκορύφωμα η εορτή των Τριών Ιεραρχών του 1971, στην επέτειο των 150 ετών από την Επανάσταση

του 1821, οπότε διοργανώνεται μια Πανσιφναϊκή επίσημη τελετή με αποκάλυψη και εντοίχιση αναμνηστικής πλάκας τόσο στην Μονή όσο και στο σχολείο. Απόσπασμα από την ομιλία του: «Αξίζει λοιπόν τον κόπο να το αποκαλύψουμε τώρα και να το παραδώσουμε στη δημοσιότητα και σαν **προσκύνημα αλλά και σαν ιστορικό μας κειμήλιο**» (εφημ ΣΙΦΝΟΣ φ. Μαρ1971). Ο ίδιος μάλιστα αργότερα (ΣΙΦΝΟΣ φ. Νοε1975) επιβεβαιώνει γραπτώς «**πως για 20 ολόκληρα χρόνια καθημερινά ...συντηρούσαμε τα χαράγματα...**», που τα αναφέρει μέχρι και σε ποίημά του. Έργο ζωής! Αλήθεια, τί έχουν απογίνει αυτά που είχαν επίσημα αναρτηθεί στην εκκλησία της μονής Χρυσοστόμου και στο «πάρκο του σχολείου» (δωρεά Μελετζή); Αποσύρθηκαν κι αυτά μετά τον θάνατο του Α.Τρούλλου;

Τι σημαίνει λοιπόν αυτό το «**αξιοποιήσαμε τα γραπτά του**» που μας πληροφορεί η κα Αρμελινιού αφού δεν λαμβάνονται καθόλου υπόψιν από την μαθητική έρευνα; Ποιός άλλος εκείνη την εποχή είναι ο πλέον ενδεδειγμένος στην Σίφνο -αν όχι ο Α. Τρούλλος- για να παρακολουθήσει και να αξιολογήσει τον κ. Γκητάκο στις περιηγήσεις και καταγραφές του; Γιατί άραγε δεν επιλέγεται ο ξεκάθαρος γραπτός του λόγος από τους μαθητές στην έρευνά τους; Μάλλον διότι δεν προβάλλει την αμφισβήτηση. Τι γίνεται εδώ; Ξεκινά η αποδόμηση του μη-Σιφνιού Γκητάκου για να ακολουθήσει ενδεχομένως η αποκαθήλωση του Α.Τρούλλου;

Παράδειγμα 2^ο. Ο επί 30ετία **δημοδιδάσκαλος** Σίφνου Νικ. Καλαμάρης, συγγραφέας του «Παιδευτήριο του Αρχιπελάγους», εκδότης Σύνδεσμος Σιφνίων (1982), αναφέρεται σε πολλά σημεία του βιβλίου του στα χαράγματα που έχει εντοπίσει ο Μ. Γκητάκος σε διάφορα εκκλησιαστικά μνημεία της Σίφνου. Σε κανένα σημείο δεν εκφράζει οποιαδήποτε επιφύλαξη ή αμφιβολία. Αντίστοιχες και οι αναφορές του Αρχιμ. π. Φιλάρετου Βιτάλη σε άρθρα του στον τοπικό Τύπο αλλά και του Αρχιμ. Αμφιλόχιου Χρυσολωρά που συνδέει το χάραγμα με την δόξα της Σίφνου, τον πατρ. Ιωαννίκιο Β'. Ομοίως τα υιοθετεί ανεπιφύλακτα και ο γνωστός για την ακριβολογία του λαογράφος και ερευνητής Μ. Φιλιππάκης. Όμως, η μαθητική έρευνα όλα αυτά τα προσπερνά. Γιατί άραγε; Ειδικά μάλιστα με τις μαρτυρίες Φιλιππάκη, έχουμε και μία αξιοπερίεργη λεπτομέρεια: στο σχετικό λήμμα στην σειρά δημοσιεύσεων «Τοπωνύμια της Σίφνου» στην εφημερίδα ΣΙΦΝΑΪΚΑ ΝΕΑ(φ. Φεβ1978) περιγράφει το εν λόγω χάραγμα και την ίδρυση της «Μυστικής Εταιρείας» με λεπτομέρειες και εικονοποίηση. Παραδόξως, για άγνωστους λόγους, η εικονοποίηση έχει αφαιρεθεί στην μεταθανάτια έκδοση του ομώνυμου έργου του (1989).

Παράδειγμα 3^ο. Αύγουστος του 1971, επετειακοί εορτασμοί για τα 150 χρόνια από το 1821 στις Κυκλάδες με επίκεντρο την Νάξο. Ο δήμαρχος Νάξου Δ. Μελισσηνός υποδέχεται επ' ονόματι των Κυκλάδων τον Αντιπρόεδρο της Ελληνικής Κυβερνήσεως και εκφωνεί στο Ηρώον της Νάξου «**εμπνευσμένο λόγο**» με την παρουσία όλων των

διοικητικών, στρατιωτικών και εκκλησιαστικών παραγόντων των Κυκλάδων (ΣΙΦΝΟΣ, φ.Αυγ1971). Δύσκολο να βρεθεί κάποια ανώτερη κρατική εκπροσώπηση στις εορταστικές εκδηλώσεις αυτές. Για την αναφορά στην Σίφνο επιλέγεται (τί άλλο;) το προεπαναστατικό χάραγμα στη Μονή Χρυσοστόμου και ό,τι αυτό συνεπάγεται ιστορικά. Συνεπώς, η υιοθέτηση και αποδοχή του ευρήματος γίνεται πλέον επίσημα και σε πανελλαδική δημόσια πρεμιέρα. «Εθνικός Θησαυρός» άλλωστε έχει χαρακτηρησθεί.

Παράδειγμα 4^ο. Όπως γράφει η κα Αρμελινιού, «η ομάδα μαθητών υπό την επίβλεψη και καθοδήγηση των καθηγητών τους σε επιλεγμένες πηγές δεν κατάφερε να εντοπίσει» σχετική αναφορά στο καλύτερο και πληρέστερο βιβλίο που κυκλοφορεί για την Σίφνο, τον «Ξεναγό στο Ομορφο Νησί», έκδοση του Συνδέσμου Σιφνίων το 2014, ένα ακόμη έργο-κόσμημα του Ν. Προμπονά. Μα πώς είναι δυνατόν να μην εντοπισθεί η αναφορά στην σελίδα 306; Όπως σε όλα τα βιβλία του συγγραφέως, υπάρχουν λεπτομερή συγκεντρωτικά ευρητήρια για τον αναγνώστη και το λήμμα «Γκητάκος» δεν θα μπορούσε φυσικά να λείπει. Μια πρόχειρη ματιά 14 δευτερολέπτων αρκεί για να το εντοπίσει κάποιος. Προτείνω στο μέλλον οι επιβλέποντες καθηγητές να ξεκινούν την καθοδήγηση των μαθητών από τον Πίνακα Περιεχομένων κάθε βιβλίου και όχι από το μεθοδευμένο και επιδιωκόμενο αποτέλεσμα της έρευνας! Να σημειώσουμε εδώ πως ο συγγραφέας Ν. Προμπονάς (για δικούς του λόγους) στην έκδοση αυτή αποφεύγει να αναφέρει τις προσωπικές προφορικές του αναζητήσεις επί του θέματος (απολύτως σεβαστές άλλωστε), αντίθετα με την προγενέστερη έκδοση του ίδιου «Παιδεία στην Σίφνο, 2013».

Παράδειγμα 5^ο. Η ερευνητική ομάδα χρησιμοποιεί σαν υποστηρικτικό επιχείρημα του συμπεράσματός της την «3ήμερη παρουσία του Μ. Γκητάκου στην Σίφνο», ενώ αυτός ξεκάθαρα αναγράφει στην εισαγωγή του βιβλίου του πως αποτελεί «καρπών πολυετούς ερεύνης», όπως άλλωστε είναι και το λογικό από τον όγκο των ευρημάτων. Έχω να κάνω την εξής εκπαιδευτική πρόταση προς την μαθητική ομάδα: να ακολουθήσουν τα βήματά του στα διάφορα μοναστήρια και εκκλησίες αναζητώντας με την σειρά τους τα χάραγμα και τις επιγραφές που αναφέρει η λίστα (παρουσιάζεται στην φωτό). Να το κάνουν όμως αυτό ακολουθώντας τον χάρτη της Σίφνου του 1961 από τον Τουριστικό Οδηγό του Α. Τρούλλου, με τα πόδια ή τα μουλάρια, μέσα από τα μονοπάτια, όπως εκείνη την εποχή που ούτε δρόμος για τον Πλατύ Γιαλό δεν υπήρχε. Εκπαιδευτική άσκηση πατριδογνωσίας μαζί με την χαρά του εξερευνητή. Αλλά και με ευκαιρία μετάδοσης τεχνικής γνώσης: έτσι θα αντιληφθούν πως για την αποτύπωση των χαραγμάτων και ακιδογραφημάτων χρειάζεται κάτι παραπάνω από την κάμερα ενός κινητού τηλεφώνου... Τότε θα καταλάβουν τον άθλο της καταγραφής που πραγματοποίησε ο Μ. Γκητάκος και το άτοπο της αρχικής υπόθεσης εργασίας ενός 3ημέρου. Ίσως έτσι η Σίφνος να προσφέρει σήμερα αυτό που αρνήθηκε πριν 65 χρόνια στον Γκητάκο: «έναν άνθρωπο και λίγη μπογιά για το σημάδεμα» (βλ. Συμεωνίδης). Να μια δημιουργική ιδέα για μια χρήσιμη εκπαιδευτική δράση, που ίσως θα έπρεπε να διοργανώσει ο Σύνδεσμος Σιφνίων σε συνεργασία με

τους εκπαιδευτικούς, έτσι για να προκύψει και κάτι ουσιαστικό από αυτή την στείρα ανταλλαγή απόψεων.

Δεν νομίζω πως έχει νόημα να συνεχίσω την παράθεση των μεθοδολογικών βιβλιογραφικών ελλείψεων. Η έρευνά μου μέσα από την Σιφνιακή Αρχαιοθήκη του Συνδέσμου Σιφνίων έχει αποδελτιώσει πλήθος δημοσιευμάτων από τις τοπικές εφημερίδες, βιβλία, βιβλιοκρισίες κλπ. που καταλήγουν όλα στην ίδια θεώρηση.

Πιστεύω πως ήδη έχω καταδείξει την αξιολογική μου κρίση πως η έρευνα ήταν

«αφελής, επιφανειακή και αντι-

επιστημονική». Και πως το συμπέρασμά της

είναι **έωλο και απρεπές**. Φυσικά, η κα Αρμελινιού έχει απόλυτο δίκιο να αναφέρει πως αυτός ο χαρακτηρισμός θα ήταν άδικος για τους μαθητές. Άλλωστε ποτέ δεν υπενόησα κάτι τέτοιο δεδομένου πως πάντοτε στις περιπτώσεις αυτές την ευθύνη φέρουν αποκλειστικά και αδιαίρετα οι επιβλέποντες καθηγητές και όχι οι μαθητές. Κανείς δεν έχει απαίτηση μια μαθητική έρευνα να είναι εξονυχιστική ή ακαδημαϊκού επιπέδου. Περιμένει όμως να ακολουθείται η ερευνητική δεοντολογία, η εξαγωγή συμπερασμάτων να είναι αντικειμενική και λογική και να διαπνέεται από ήθος. Προσδοκά επίσης την παρεπόμενη συνειδητοποίηση από τους μαθητές της σημασίας της τεκμηρίωσης, της προστασίας, διατήρησης και συντήρησης της ιστορικής κληρονομιάς. Κάτι στο οποίο η Σίφνος διαχρονικά πάσχει και χωλαίνει, τα παραδείγματα ατελείωτα σε αριθμό.

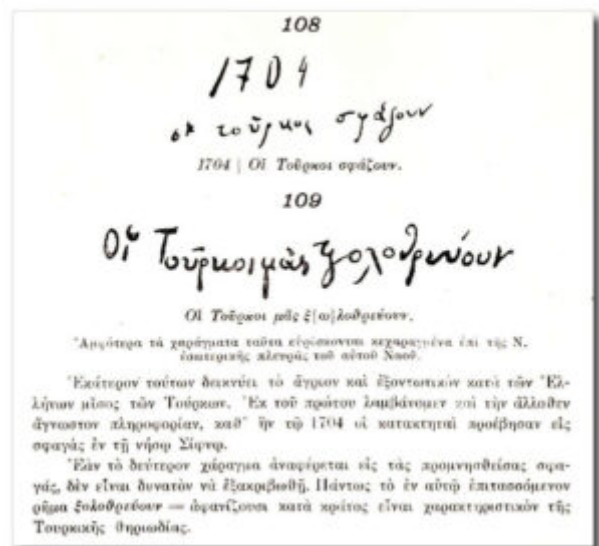
Λίγα λόγια σχετικά με την επιστημονική προσωπικότητα του καθ. Μ. Γκητάκου, για τον οποίο δεν έχω πολλά στοιχεία λόγω παρέλευσης μεγάλου χρονικού διαστήματος. Η κα Αρμελινιού επιλέγει να εστιάσει σε μια πηγή πληροφοριών που έχει διασωθεί στο διαδίκτυο προκειμένου να αφήσει υπονοούμενα *«περί της προσωπικότητας και του έργου του»*. Απόπειρα δυσφήμισης λέγεται αυτό από αυτούς που ασχολούνται με την δημόσια κριτική. Σε αυτό το κείμενο (βιβλιοκρισία από τον εξέχοντα καθ. Τ. Γριστόπουλο) παραδόξως αποδομείται όχι μόνο το υπό κρίση βιβλίο του Γκητάκου (άσχετο με το θέμα μας) αλλά και η προσωπικότητα του συγγραφέα με απαράδεκτες (κατά την γνώμη μου), δυσμενείς και εμπραθείς αξιολογικές κρίσεις, που ευλόγως ξενίζουν τον μέσο αναγνώστη (π.χ. εμένα δηλαδή). Ίσως ο κρίνων να έχει δίκιο για το εύρος των γνώσεων ή τις ερμηνείες τού κρινομένου. Ίσως όμως και να μην υπέβαλε ο κρινόμενος τις «απαραίτητες διαπιστεύσεις» που οι ακαδημαϊκές αντιζηλιές εκείνης της εποχής επέβαλαν αφού το υπό κρίση βιβλίο αρχικά υπεβλήθη για πανεπιστημιακή υφηγεσία. Ποιός ξέρει; Μικρή σημασία έχει. Προσωπικά προτιμώ να μείνω στην παρουσία του Μ. Γκητάκου στην επιστήμη παρουσιάζοντας μερικά δεδομένα από την προσωπική μου βιβλιοθήκη, όπως για παράδειγμα μια ενδεικτική εργογραφία του στο τέλος του παρόντος. Γιατί άραγε επιλέγουμε να εστιάσουμε σε ένα αρνητικό δημοσίευμα και όχι στο συνολικό έργο του επιστήμονα;

44. Ναός 'Ανώγειος ἐν Ἱερλίω	ὄνομα καὶ Στεφάνου
45. Καθολικὸν Μονὴ: Πατριάρχης Τυμπαζῶν	59. Καθολικὸν Μονὴ: Παναγίας τοῦ βοσκοῦ
46. Καθολικὸν Μονὴ: 'Αγίουτοπος	60. Καθολικὸν Μονὴ: Παναγίας τῆς Βρόσης
47. Ναός 'Αγίου Γεωργίου 'Απολιανίας	61. Καθολικὸν Μονὴ: Παναγίας τοῦο κερῶ
48. Ναός Παναγίας εἰς Καταβατῶν	62. Καθολικὸν Μονὴ: Παναγίας Φερύφου
49. Ναός 'Υπακοῦτης εἰς 'Αγροπόλιν	63. Καθολικὸν Μονὴ: Παναγίας Χρυσοστασίου
50. Ναός 'Αγίας Αλεξανδρίας εἰς Κάισρον	64. 'Ανώγειος Ναός τοῦ μοναχικοῦ σιγαροτόμου τῆς Μονῆς Βρόσης
51. Ναός 'Αγίου Νικολάου εἰς Κάισρον	65. Καθολικὸν Μονὴ: Προφήτου 'Ηλιοῦ
52. Ναός 'Αγίας 'Ελισσῆς εἰς Κάισρον	66. Καθολικὸν Μονὴ: 'Αγίου Συμεῶνος
53. Ναός 'Επὶ μαρτύρων εἰς Κάισρον	67. Καθολικὸν Μονὴ: Ταύροζων τῆς Σιφνίας
54. Καθολικὸν Μονὴ: Οὐρανοπόλιος	68. Καθολικὸν Μονὴ: Χρυσοστόμου
55. Καθολικὸν Μονὴ: 'Αγίου 'Ελευθερίου	69. 'Αποκαταμένους ἀρχαῖος κίων Μονὴ: Παναγίας τοῦο κερῶ
56. Καθολικὸν Μονὴ: 'Αγίου Σπυριδίου καὶ Φανουρίου	70. 'Αποκαταμένη μαρτυρικὴ βῆσις
57. Καθολικὸν Μονὴ: 'Αγίου Σάβουτος καὶ Δαριανίου	71. Αἰεροσθίτης Μονὴ: Παναγίας τοῦ βοσκοῦ
58. Καθολικὸν Μονὴ: 'Αγίου 'Ιω-	72. Αἰεροσθίτης Μονὴ: Βρόσης

Πιό συγκεκριμένα, μια πρόχειρη σταχυόλογηση δίδει 30 εξόχως εξειδικευμένα αυστηρά επιστημονικά βιβλία και συγγράμματα πάνω στην Χριστιανική & Βυζαντινή Αρχαιολογία και την Επιγραφική, με επιμέλεια άρθρων σε εγκυκλοπαίδειες, με πολυετές πρωτότυπο ερευνητικό και διδακτικό έργο και με την δημοσιευμένη έκφραση αποδοχής από τον εκκλησιαστικό χώρο. Επιπλέον, τα έτη 1975 και 1976, ο Μ. Γκητάκος διοργανώνει δύο διεθνή συνέδρια ως επίτιμος Πρόεδρος της Επιστημονικής Εταιρείας «Βυζαντινός Πολιτισμός». Όπως διαβάζω στα Πεπραγμένα των Συνεδρίων αυτών (2 τόμοι) που έχω στα χέρια μου, η εταιρεία αυτή, που ίδρυσε ο ίδιος, αριθμεί 202 τακτικά και επίτιμα μέλη από την Ελλάδα και 50 ξένους εταίρους αντιστοίχου κύρους κυρίως από τις χώρες της Μεσογείου κατά το έτος 1977. Στα συνέδρια αυτά, που φιλοξενούνται στην Ι.Μ. Φανερωμένης στην Σαλαμίνα και στην Ι.Μ. Παμμεγίστων Ταξιαρχών στην Αργολίδα, παρευρίσκονται ως σύνεδροι όχι μόνον πανεπιστημιακοί, εκπαιδευτικοί και επιθεωρητές εκπαίδευσης αλλά και εκλεκτοί Ιεράρχες της Ελλαδικής εκκλησίας, όπως ο προοδευτικός Μακαριώτατος τ. Αθηνών κυρός Ιάκωβος Βαβανάτσος. Δεν γνωρίζω την αποδοχή του κ. Μ. Γκητάκου από το βαθύ πανεπιστημιακό κατεστημένο, σίγουρα όμως έναν άνθρωπο της εγνωσμένης ακεραιότητάς του (ως εκ της θέσεώς του να διδάσκει μαθητές) και με αυτό το επιστημονικό έργο δεν τολμάς «ελαφρά τη καρδία» να τον πεις ακριβώς και «τυχάρπαστο», όπως αφήνουν οι εκπρόσωποι της Σίφνου να εννοηθεί σε δημόσια τηλεοπτική εκπομπή. Περιέργως, αντί να τον τιμούμε και να τον ευχαριστούμε για αυτό που μας παρέδωσε, τον λοιδωρούμε. Και μάλιστα, μετά θάνατον.

Γιατί άραγε αυτή η σπορά αμφιβολιών για την προσωπικότητα του ερευνητή αυτού και μάλιστα μετά από 65 χρόνια; Γιατί η υφέρπουσα αποδόμηση του χαρακτήρος του; Γιατί η απόρριψη των ευρημάτων του στην Σίφνο; Γιατί η άδικη και ατεκμηρίωτη κατηγορία ως «πλαστογράφου/απατεώνα» (ντρέπομαι και που το γράφω) εκ μέρους των σημερινών Σιφνίων; Σε τι αποσκοπεί η σπίλωση και λοιδωρία αυτή; Μήπως ξεκινάμε από τον ιστορικό για να καταλήξουμε σε επόμενο στάδιο σε επιλεγμένα ευρήματά του (αμφισβητούμε μήπως και τις μαρμάρινες επιγραφές στον Πρ.Ηλία); Μήπως αυτά είναι ο πραγματικός στόχος διότι είναι πλέον ασύμβατα με την περιρρέουσα αποδεκτή ιστορικότητα; Μήπως η στοχοθέτηση δεν αφορά μόνο το συγκεκριμένο χάραγμα αλλά και όλα τα υπόλοιπα που δεν συμβιβάζονται με την πολιτική «ορθότητα» της εποχής;

Πώς είναι δυνατόν μια μαθητική σχολική επιτροπή της Σίφνου του 1971 να υπερηφανεύεται στον ετήσιο απολογισμό της για την διοργάνωση εκδήλωσης αποκαλυπτηρίων με επίκεντρο το ιστορικό χάραγμα και η αντίστοιχη του 2021 να καταλήγει στην αβάσιμη και ατεκμηρίωτη απόρριψή του; Ή αλλιώς, η μαθητική επιτροπή του 1971 ήταν αφελής ενώ εμείς του σήμερα είμαστε «ψαγμένοι». Ιστορικός αναθεωρητισμός εν τη πράξει; Είναι ενδεικτικό πως κάτι δεν πάει ακριβώς καλά. Μας αρέσει-δεν μας αρέσει, η Ελληνική Επανάσταση ήταν Επανάσταση των

Χριστιανών και αυτό προκύπτει αναντίρρητα από όλες τις πηγές της εποχής. Από ότι διαβάζω, τα χαράγματα στον Αγ. Γιωργάκη Απολλωνίας γράφουν ξεκάθαρα «**1704, οι Τούρκοι Σφάζουν**» και «**Οι Τούρκοι μάς ξολοθρεύουν**» και αλλού πολλά άλλα παρόμοια. Αυτό μας παραδίδει η ιστορική αντικειμενικότητα της περιόδου εκείνης. Γιατί πρέπει να την θυσιάσουμε μαζί με την «*θρυλούμενη*» προεπαναστατική Μυστική Εταιρεία προκειμένου να την προσαρμόσουμε στην «*διαφορετικότητα και την ενσυνείδηση*»;

Πολλά ερωτήματα στα οποία δεν είμαι εγώ αυτός που μπορεί να δώσει απαντήσεις. Ξέρω όμως πως είναι ανεπίτρεπτο για την Σίφνο να εκφέρει τέτοιες αβάσιμες και προσβλητικές κατηγορίες εναντίον κάποιου επιστήμονα που δεν μπορεί υπό των πραγμάτων να υπερασπιστεί την αξιοπρέπειά του. Και αυτό αναγκάζει κάποιον σαν εμένα στον άχαρο ρόλο του απρόσκλητου συνηγόρου του και μάλιστα με άδοξα και ανυστερόβουλα ελατήρια. Ανάλογα, αναμενόμενη και φυσιολογική ήταν η άμεση αντίδραση και ευγενική παρέμβαση του Νάξιου φιλολόγου και τ. Βουλευτού κ. Νικ. Λεβογιάννη στο άκουσμα ενός τέτοιου συμπεράσματος από τους φιλοξενούμενους στην σχετική τηλεοπτική εκπομπή.

Ίσως βέβαια σε τελική ανάλυση τα πράγματα να μην είναι όσο άσχημα εμφανίζονται. Είμαι σίγουρος πως η μαθητική ερευνητική ομάδα εργασίας δεν έχει συνειδητοποιήσει την σοβαρότητα και βαρύτητα που συνεπάγεται ο χαρακτηρισμός fake news σε ένα τέτοιο θέμα. Στην περίπτωση αυτή, ίσως θα ήταν σκόπιμο η κα Αρμελινιού και η ομάδα των μαθητών να επανεξετάσουν κάτω από το φώς των νέων στοιχείων το ατυχές συμπέρασμα, στο οποίο οδηγήθηκαν από ένα παραπλανητικό αρχικό ερώτημα. Μπορούν κάλλιστα να καταλήξουν στα συμπεράσματα που επιθυμούν χωρίς κακόβουλους χαρακτηρισμούς. Και εάν το κρίνουν θεμιτό να ανακαλέσουν δημοσίως τον **προσβλητικό αφορισμό τους** για το κύρος ενός ιστορικού ερευνητή της Σίφνου διασώζοντας την ηθική και δεοντολογική αξιοπρέπεια του νησιού μας. Ίσως μέσα από αυτά να βγεί και το κυρίως δίδαγμα πως οι νέες γενιές 1) έχουν υποχρέωση να διατηρούν αυτά που τούς έχουν παραδοθεί και 2) να αποτείουν φόρο τιμής σε αυτούς που προσφέρουν στην αγαπημένη Σίφνο. Άλλωστε όλα αυτά (μαζί και οι ευθύνες) είναι μέρος της μαθησιακής διαδικασίας. Αισιοδοξώ.

5^η Μαΐου 2021

Αλκιβιάδης Ν. Λεμπέσης

Εργογραφία του Μιχ. Χ. Γκητάκου

1. Η εν Σαλαμίνη Ιερά Μονή Φανερωμένης, Αθήνα 1952 και 1981
2. Ο ψαλμείς το 1821 εν δεσμωτηρίω παρακλητικός κανών προς την Θεοτόκον υπό των μελλοθανάτων αρχιερέων, 1953
3. Ο εν ελαιώνι των Μεγάρων Βυζαντινός Ναός του Σωτήρος Χριστού, Αθήνα 1953
4. Η δια της αγιογραφίας παράστασις και ερμηνεία του συμβόλου της Πίστεως, Αθήνα 1954
5. Η δια της αγιογραφίας παράστασις και ερμηνεία της Κυριακής προσευχής, Αθήνα 1954

6. Ο εν Νέα Επιδαύρω ανέκδοτος μέχρι τούδε Ιερός Ναός του Οσίου Μιχαήλ των Συννάδων, Αθήνα 1954
7. Η εν Αμαρουσίω μονόκλιτος καμαροσκέπαστος βασιλική του Αγ.Ιωάννου του Πέλικα, Αθήνα 1956
8. Συμβολή εις την μελέτην και ερμηνείαν των Ακιδογραφημάτων, Αθήνα 1956
9. Ανεκδοτοι Επιγραφαί και Χαράγματα εκ βυζαντινών και μεταβυζαντινών Μνημείων της Ελλάδος, Αθήνα 1957
10. Τα Χριστιανικά Μνημεία της Στεμνίσης (Γορτυνίας), Αθήνα 1959
11. Νέα θεώρησις των ψηφιδωτών της Μονής Δαφνίου (ανακοίνωσις), Αθήνα 1964
12. Το βαθύτερον νόημα, η Ευρωπαϊκότης της Βυζαντινής Τέχνης (εισήγησις), Αθήνα 1964
13. Ο Αμνός εν τη Χριστιανική Τέχνη, άρθρο περιοδ. «Εκκλησιαστικόν Βήμα», Αθήνα 1964
14. Γένεσις και εξέλιξις της Εκκλησιαστικής Αρχιτεκτονικής (εισήγησις), Αθήνα 1965
15. Η Μονή Φανερωμένης Σαλαμίνας εξ επόψεως ιστορικής, αρχαιολογικής και αγιογραφικής, Αθήνα 1966, 1981
16. Λήμμα «Σατανάς», Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαίδεια, 1966
17. Λήμμα «Γένεσις και εξέλιξις της Αγ.Τραπέζης», Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαίδεια, 1967
18. Φιλοσοφικοί διαλογισμοί δια τα θαύματα, Αθήνα 1969
19. Θεώρησις της Βυζαντινής Τέχνης, Θεσ/κη 1970
20. Μονή Αγνούτος, η παρά την Νέαν Επίδαυρον, Αθήνα 1972
21. Αι αξίαι της Βυζαντινής Τέχνης και η έκφρασις αυτών, Αθήνα 1972
22. Ταυτότης και διαφορά των έργων της Κοσμικής και Θρησκευτικής Τέχνης εις την Μορφήν και Εκφρασιν, Αθήνα 1972
23. Η παρά την Νέαν Επίδαυρον μονή Αγνούτος, Αθήνα 1974
24. Χριστιανική Τέχνη, Αθήνα 1974
25. Μαθήματα Χριστιανικής και Βυζαντινής Αρχαιολογίας και Τέχνης (Β' εκδ.), Αθήνα 1975
26. Μαθήματα Φιλοσοφίας, της Τέχνης και Αισθητικής, Αθήνα 1975
27. Τεχνοκρατικά και αισθητικά παρατηρήσεις εις την φιλοτέχνησιν του Αγ. Χριστοφόρου (διάλεξις), Αθήνα 1975
28. Τα ηχητικά αγγεία εις την αρχαιότητα και τους Βυζαντινούς χρόνους, εγκυκλοπαίδεια «ΗΛΙΟΣ», Αθήνα 1976
29. Ιστορική Μονή Ρεκίτσας, το μοναστήρι του Παπαφλέσσα, Αθήνα 1978
30. Κανόνας των φτωχών ιπποτών του Χριστού. Τάγμα της Φρουράς του Ναού (επιμ. 1995).

ΜΕ ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΟΥ

ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΕΙΤΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΥΔΡΕΥΣΕΩΣ ΤΟΥ ΚΑΤΩ ΠΕΤΑΛΙΟΥ

Του κ. ΑΝΤ. Γ. ΤΡΟΥΛΛΟΣ

Το ζαναγράφημα και την άλλη φο... Οι μετρημένοι στα δάκτυλα τών κερών μας κάτοικοι, του Κάτω Πεταλιού, απειλημένοι από την άδελφαιολόγητη μακροχρόνια του γενικού έργου υδρεύσεως, πηραγ μόνοι τους με άλλα τόσα τολμηρά απόφαση. Νά μεταφέρουν το νερό στην πλατεία του χωριού, από το Κοινοτικό Πηγάδι του ποταμού, με ξεχωριστό υπερυψωμένο αντλιοστάσιο και δί κινο υδρεύσεως.

Το Πετάλι έχει δώσει πολλά τέτοια δείγματα δημιουργικής πρωτοβουλίας που όχι μόνο γίνουν και άξιοιολογούν τους κατοίκους και το χωριό αλλά προβλεπόμενα, και παρὰ βραδύτητας του άλλους.

Ανεγερση σχολείου, αίθουσας έπισημορ διαγωγή δρόμου, κατασκευή πλατείας, επίσημη κελιά του Χρυσοστόμου, δεξυφύτευση, πλακόστρωτο δρόμων, κ' όλα χωρίς την παραμικρή δαπάνη του Κράτους ή της Κοινότητας.

Με τα οικονομικά του αυτόκτηνητόδρομου, από τον Άη Σώστη μέχρι την πλατεία (άπόσταση 300 μ. περίπου) ζητήσατε οι κάτοικοι από το Κράτος, αλλά εκείνο μέχρι στιγμής δεν άπάντησε...

Η καθυστέρηση όμως πρωτοβουλία των Πεταλιωτών έχει και μία άλλη έκπληξη. Την έπιτροπή για το έργο άποπελούν μόνο γυναίκες.

Οι κυρίες Μαρία Ν. Προμπονά, Μαργ. Κ. Φασόλη, Κιουραβώ Κρητικού, Καλ. Σ. Τσόκου και η δ. Καλ. Διαλομή.

Και γινώσκω πολύ καλά πως οι γυναίκες του Κ. Πεταλιού, έχουν πάντα το κουράγιο και τη διάθεση να δημιουργούν θαύματα.

Άξίζει τον κόπο στην όλη αυτή

προσπάθεια της Έπιτροπής γά εξαγομή την ενεργό και έξθερμη συμπαράσταση του Αίθεα. Παπα. Μάρκου, του δραστήριου και εξαίρετου έκπαθευτικού κ. Νικ. Προμπονά, του κ. Λεάδρου Στ. Γεωργιούλη, γιά τη δωρεάν άνασύνταξη και συμπλήρωση της μελέτης και τα τρεχόμενα του Νίκου Καζηλιέρη (γιού του Πατά Μάρκου) και Λεάδρου Γεωργιούλη γιά τη φρογίδα προμήθειας και άποσολής από Σίφνο τών 280 μ. ύδρω ωλήνων, του μοτέρ, του πιεστοτή και τών υπολοίπων εξαρτημάτων (όστερα από συγκέντρωση προσφορών και άξιολογήσεως του ύλικου).

Η ίδια άναγνώριση ίσχυει και γιά το ζεύγος Γιάννη και Ολώρας Κορακί που άνέλαθαν τη συγκέντρωση τών προαιρετικών εισφορών από τους Πεταλιωτούς της Άθήνας.

Η άρχική πρόχειρη μελέτη που πρόβλεπε δαπάνη ύψους 95.000 περίπου δραχμών, τώρα μετά την άνασύνταξη και όρθη συμπλήρωση, υπολογίζεται να φτάσει στο ποσό τών 150.000 δραχμ.

Μέχρι σήμερα, που σημειώνω αυτές τις πληροφορίες και σκέψεις, έχουν συγκεντρωθεί 77.400 δραχ. (σύμφωνα και με τη δημοσιεύμενη κατάσταση).

Μου άποστειλατε ακόμα, μέσω τών καλάντων της Παναγίας, γιά τη συμπλήρωση κοινωφελών έργων: Η οικογένεια Μικ. Βεργίου δρ. 1.000.

Η οικογένεια κ. Σπύρου Φιλίππου (θεο)γία) 1.000, και η κ. Μαρία Ι. Σπεράντζα 500.

Από την πορεία του έργου, έχει κατασκευαστεί το αντλιοστάσιο, έχει εξοφληθεί η ΔΕΗ γιά την ηλεκτροδότηση του και έχουν άγοραστεί και μεταφερθεί από Σίφνο τα σπουδαιότερα ύλικά.

Βέβαια λείπουν, ακόμα πάρα πολλά κρήματα. Γιά τούτο η Έπιτροπή άπευθύνει σ' όλους τους άγαπητούς φίλους του Πεταλιού, και της Σίφνου, μία θερμή παράκληση. Νά συμπαρασταθούνε στο έργο της και να βοηθήσουν εμπρακτα την άωρα και έπισημη άπ' όλους προσπάθεια. Η προσφορά τους δεν θα μείνει στο βάθος του πηγαδιού. Το νερό που θα βροοίξει και θα ζεθίσει τους άνημπορους θάβανι το πιο μεγάλο εύχαριστο και συχαίριο γιά την εύνηνική καλωσύνη τους.

ΑΝΤ. Γ. ΤΡΟΥΛΛΟΣ

Στίχοι γιά την ύδρευση

Η Ζωοδόκος μας Πηνελόπη, ό,τι καλό μας όδινει, με το παπά μας την ευχή γίνετα κάθε μας άρχη.

Νεράκι χρειαζόμαστε, χωρίς αυτό δε ζούμε, με το πηγάδι μακριά τα γόνατα λαλούμε.

Υδρευση άπαραίτητη όλοι ό,τι μπορούμε, αυτόν που είναι ενεργός θερμώς εύχαριστούμε.

Χωρίς μας υπερήφανο το Κάτω το Πετάλι, είναι τα έργα του ύψηλά που δεν τα φτάνουν άλλοι.

Κράτος και την Κοινότητα οδδέποτε ένοχλούμε, η Παναγία μας βοηθός ό τη δοξολογούμε.

Φωτίζει τους άρμόδιους καλλιεργού, και σπέρνει

(Συνέχεια άπ' την ίη σελίδα) χρόνως, δόγματος σ' όνομα Παναγίας της Χρυσοπηγής. Στη Βυζαντινή περίοδο άπαντάται και πλοίο με το όνομα «Χρυσοπηγής» (βλέπε «Έλλ. Βυζαντινός Στόλος» 1907 ύπό Κων. Σαράφη Πιτζιήτου).

Χρυσόστομος (στών) θέσπισε όψωμα στα Ν.Α. του νησιού κοντά στο χωριό Κάτω Πετάλι. Έκει τα έρεψα της παλιάς μονής του Χρυσοστόμου (1) από την όποια μόνο η έκκλησία διατηρείται ακόμα σε πολύ καλή κατάσταση.

Στο «όμφαλον» της έκκλησίας (δικέφαλος άετός) γράφεται το έτος 1818. Με Β. Διάταγμα του 1936 η θέση έχει κρηθεί σάν ιστορικό μνημείο. Γύρω από τη Μογή ύπάρχει το ληξοραφείο του χωριού Κάτω Πεταλι. Η Χρυσοστόμος είναι ό τόπος

δρουν της Σιφνέικης Φιλικής Έταιρείας κρηστούμε σόν εξαίρετο Α' Άρχιεπίσκοπο Σίφνου, τόν Άθανάσιο Α' από την Θήρα(2).

Η Σκολή της Φοιτιάς του Χρυσοστόμου λειτουργησε μέχρι το 1670, γιά το 1671 θροοκουμε τόν Χρυσόστομο σάν μοναστήρι Γυνακίων.

Το τοπωνύμιο Φοιτιά δόθηκε άργότερα (1687) στη Σκολή του Παναγιού Τάφου που ιδρύθηκε στο Μετόχι του Άγιου Τάφου της Σίφνου που βροσκοτάτε κάτω στο χωριό Κάστρο. Η δεύτερη αυτή Σκολή του Παναγιού Τάφου διατηρήθηκε μέχρι το 1832 - 1833, τότε που τα κρήματα της γκρεμίστηκαν. Το προσκύμα με τους μαθητές και τη θεολογική μεταφέρθηκαν πάλι στη Μογή του Χρυσοστόμου. Άλλα και τα κρήματα του μοναστηριού του Χρυσοστόμου

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΗΣ ΥΔΡΕΥΣΗΣ ΤΟΥ ΚΑΤΩ ΠΕΤΑΛΙΟΥ

Το χάραγμα του 1653, που θροήθηκε σ' ένα κελί του Χρυσοστόμου και λέει τα εξής: «Έν μηνί Φεβρουαρίω σωτηριού έτους αληγ' τής ελόγιας της έκκλησίας, όμώσαμεν την της πατρίδος έλευθερίαν».

που το 1653 γεννήθηκε το πρώτο πνευματικό κέντρο του νησιού μας. Ηταν η Σκολή «Φοιτιά» (Φοιτιά;) όπως της είπατε οι κάτοικοι της Σίφνου, έπειδή εκεί φοιτούσε η νεότητα του τόπου. Ηταν τα χρόνια του τουρκικού σκαταδιού που τα γύρω νησιά κ' η Άλλη Έλλάδα πινώγατε στην άγραμματισμένη της σκλαβιάς.

Τόν ίδιο χρόνο (1653) γίνθηκε στη Μοχή αυτή της Σίφνου η πρώτη Έλληνική Φιλική Έταιρεία, όπως μας πληροφορεί ένα χάραγμα πάνω σε πέτρα σάν τοίχο έδως έρειπωμένου κελλιού του Μοναστηριού που έχει την χρονολογία 1653. Η πρώτη Φιλική Έταιρεία λοιπόν γεννήθηκε στη Σίφνο τόσα χρόνια νωρίτερα από το τε που ιδρύθηκε η γλωσσή μας Φιλική Έταιρεία που έκομα την Έλληνική Έπαγόσταση του 1821.

Τη Σκολή της Φοιτίας και την Γ.

ΣΤΕΤΟΣ Α. ΚΑΝΑΚΑΡΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ Αναλαμβάνει την έκδοσιν οικοδομικών άδειών πάσης φύσεως. Γραφείο: Άσκλητησιού 45 Τηλέφωνα: 36 03490 οικί 847-226 Σίφνος: 0284 - 31432

καπέσασε το 1854 και η Σκολή διαλύθηκε. Μερικά από τα πολύ καλά έκείνη θείλια της θεολογικής της Σκολής μεταφέρθηκαν στην αίθουσα του νεοκρημένου τότε Σκολείου του Άγι Άρφημ και από εκεί το 1936 όταν γίνθηκε το Σκολείο στις Άράδες, τα θείλια μεταφέρθηκαν εκεί. Είδα τότε τα θείλια έκείνη. Η κατάσταση τους ήταν η χειρότερη από ό,τι μπορεί να φανταστεί κανείς(3).

(Συνεχίζεται)

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1) Ο ALL. BUCHON στο έργο του «VOYAGE DANS L' EUBEE LES ILES IONNIENNES ET DES CYCLADES EN 1841» λέγει, ότι ο Χρυσόστομος και ο θεολόγος του Μογκού ύπάρχον στη Σίφνο από το XII αιώνα».

2) Βλέπε θεολόγου Άληπράγη «Εικόνας του Καθολικού της Έρεάς Μογής Άγιου Ιωάννου του Χρυσοστόμου Σίφνου» (Άνάτυπο από την Έπιτροπή της Έταιρείας Κυκλοδοκίων Μελετών. Τόμος θ'. 1971).

Βλέπε ακόμα «Συμβολή στην Ιστορία της Σκολής του Παναγιού Τάφου στη Σίφνο» από τόν Νικ. Καλαμάρη. Άθήνα 1960 σελ. 8.

3) Βλέπε τοπωνύμιο «Άη Τάφος». Έκει λεπτομέρειες σχετικάς.

ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΔΡΕΥΣΗ ΤΟΥ Κ. ΠΕΤΑΛΙΟΥ

Table with 2 columns: Name and Amount (Δραχμ.). Includes names like Γεώργιος Ξύδης, Μαρία Προμπονά, Κατίνα Διαλομή, etc.

TP... ΕΝΑ Π... Ο οεθ... Άγιώτης... μās γράφ... ένα παλιό... ποιο παρα... Νίκος Τσε... σκαλος π... Άλλα δικ... μα του: ... Τά... Νίκος Τσε... ται σιή Σ... Χρονο... Παρουσι... μου την ή... με τη γυ... του. Μοϋ... πώ κοινέν... Νίχο. Προς ο... λι θέση, π... το Σ... τη Δευτέ... ρες Τελε... Δέν ήπ... ρι έρωτος... νος και μ... πολλά τρ... μαί 3 - ... Ο κύ... ηγεμονί... το δικ... θάγα... Πόσα... σις ό... και π... το τ... Σ' όπο... β' άκο... Σε άρ... θε κα... Ο κύ... καθόλου... θε ν'... κ' άθ... Ονόμα... τη Σίφ... άθ' άνα... σ' όλη... Η Σίφ... το φώ... κ' όμ... όλοι... Άηπάτης... I. Γ... Ο Δ... Ο Ρ... Τοϋ... HOSP... Β... Μικ... και... του... Παλι... φη της τ... γη τη μα... - Κομ... ζέρεσι, μ... νεις να γ... την Όργα... κομμά όρ...

Ο ΕΜΠΝΕΥΣΜΕΝΟΣ ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ κ. Δ. ΜΕΛΙΣΣΗΝΟΥ ΕΙΣ ΝΑΞΟΝ

Σας μεταφέρω όμοιάμενα χαρακτηριστικά σημεία του εμπνευσμένου λόγου του κ. Δ. Μελισσηνού, Δημάρχου της Νάξου:

«Είς οὐδένα, πράγματι, από ὅτι ανθετίει τό Μεγαλίον τοῦ Ἁγίουσ διά τήν ἑλευθερίαν ἰστέθησαν αἱ νήσοι καί μάλιστα τῶν Κυκλάδων. Προσέφυγον καί αἶμα πολλῶ καί χρομί ἄφθογον καί ἰσθησεῖς ἔξαιρετικῆς.

Ἐ Κικλαδίτης ἔζησε μακροτέρων καί διπλῶν σκλαβιάν.

Ἄν ἡ ἱστορία παραδίδει ὡς ἔτος καταλύσεως τῆς ἑλευθερίας τῶν Ἑλλήνων τοῦ Βιζαντίου τό 1453, διά τοῦσ νησιώτας καί ἰδιαιτέρως τοῦσ Κικλαδίτας, ἡ ἑλευθερία ἀπέλειπε ἔξ ὅλουσ αἰ-

διά τῆς διδασκαλίας καί τοῦ ἔργου τῶν ἐκαλιέθησαν εἰς τήν ψυχῆν τοῦ λαοῦ τὸν πόθον διά πνευματικῆν ζωῆν καί ἑλευθερίαν».

«Τήν ἑλευθερίαν τοῦ δέν ἐπεθύμει ἀλλῶσ: Τήν ἐπέδιωκε, τήν εἶχε ἀπαφασίσει. Ἦδη 150 ἔτη πρό τῆς συστάσεως τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας καί πολλῶ πρίν κρησθή ἡ Ἐπανάστασις εἰς τήν Πελοπόννησον, ὀλίγοι Σίφνιοι εἶχον λάβει τήν ἀπόφασιν τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Πατρίδος. Εἰς τοῦσ τοίχους τῆς μικρῆς Μονῆς τοῦ Χρυσοστόμου τῆς Σίφνου ἀναγινώσεται καί σήμερον ἡ πρώτη, ἰσως ἐγγράφως διατυπωθεῖσα ἀπόφασις τῶν ἑποδοῦλον προγόνων μας:

«Ἐν ἡμῇ Φεβρουαρίῳ τοῦ αἰσθηρίου ἔτους

Ἡ Α.Ε. ὁ κ. Ἀντιπρόεδρος κατεβῆνεται πρὸς τὸ Ἡρώον τῆς Νάξου. Τὸν πλαισιώνουν αἱ ἀρχαὶ τῆς Νάξου καί τῶν Κυκλάδων. Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης κ. Ἐπιφάνιος, ὁ Νομάρχης Κυκλάδων κ. Δημήτριος Κωστόπουλος, ὁ ἰατρός κ. Χάνδακος, μέλος τῆς Συμβουλευτικῆς Ἐπιτροπῆς, ὁ Στρατιωτικὸς Διοικητῆς Κυκλάδων Ἀντ'ρχης κ. Λέτσας, ὁ Λιμενάρχης Σύνου πλοίαρχος κ. Γρηγοράκος. Ὁ Μητροπολίτης Καθολικῶν κ. Ἰω. Πιερρῆς, ὁ Δήμαρχος Νάξου κ. Δημ. Μελισσηνός, ὁ κ. Μαρμαρῆνος, Πρόεδρος τῆς ΓΚΑΠΑ τῆς Ν. Ὑόρκης καί ἄλλοι ἐπίσημοι.

ῶνας παλαιότερον, ἀρ' ἢς «Τὸ θέμα τοῦ Αἰγίουσ ἐγκατελείφθη ἀπὸ τὸ Βιζαντινὸν Κράτος εἰς τὸ ἔλεος τῶν πάσης φυλῆς πειρατῶν ἀπὸ τῶν Σαρακηνῶν καί τῶν Ἀράβων μέχρι τῶν Σλαβῶν καί Ἐνετῶν, τέλος, οἱ ὅποιοι ἀπὸ τοῦ 1207 ἐπισημοποίησαν τήν παρουσίαν τῶν εἰς τὸ Αἰγαίον μετ' τὴν δημιουργίαν τοῦ Λουκάτου τῶν Σανούδων».

— Πρῶτοι οἱ νησιῶται ἐστερήθησαν τῶν περισσιῶν τῶν, ἔθεοθήσαν ὡς κτήνη μεταδρασκόμενοι μετὰ τῆς περισχῆς τῶν ἀπὸ Λουκάς εἰς Λαῖκα, ἐστερήθησαν τῶν ἰσθησευτικῶν Ἀοχητῶν τῶν, ἐβουβήθησαν εἰς τὸ σκοτός τῆς ἀμαθείας, χωρὶς διδασκάλους, χωρὶς σχολεῖα.

Καί ὅμως. Ὁ κόσμος ἐκεῖνος τῶν σκληρῶς τυραννηθέντων δέν ἐξουθενώθη, δέν ἡφανίσθη».

«Καί ὅταν μετὰ τήν κατάληψιν τῶν νήσων ἀπὸ τοῦσ Τούρκους τὸ 1537 ἐξησθένησαν ἡ ἰσχή τῶν Δυναστῶν τῶν καί ἦτο ἑλεύθερος νά ριθμῆ τὸν θρησκευτικὸν βίον τῶν, ἐπολλυπλίσασε τὰς ἐκκλησίας τῶν καί κατέστησε τὰς Μονῆς τῶν Κέντρα Πνευματικῆς ἀναγεννήσεως, ἀπὸ τῶν ὅποιοι ἐξῆλθον οἱ πρῶτοι ἐγγράμματοι καί ἐδημιουργήθησαν διδασκαλοὶ μετ' ἀφήμην καί δόξαν πολλῶν πρίν τῆς περισχῆς τῶν.

Ἀπὸ τῶν κέντρα ταῦτα ἐξεκίνησαν οἱ μεγάλοι σοφοὶ καί πνευματικοὶ ἡγήτορες ὡς ὁ Νικόδημος ὁ Ἀγιοεῖτης, ὁ Νάξιος, Θεόφιλος Καλῆς, ὁ Ἄνδριος, Νικόλαος Χρυσόγεγλος, ὁ Σίφνιος, Ἰωάννης Ζαμπέλιος καί ὅσοι ἄλλοι

1653, τῆ εὐλογίας τῆς Ἐκκλησίας, ὁμώσαμεν τήν τῆς Πατρίδος ἑλευθερίαν».

«Ὡμοσαν οἱ Σίφνιοι καί μαζί τῶν ὅλοι οἱ νησιῶται καί ἀνεκίτηον ἔκτοτε ἔξαγοντο τήν στιγμήν τῆς δρασσεῦσ τῶν διά τήν ἀπελευθερωσίαν τῶν».

«Τὰ ἐν τῶ 120 εἶναι τὰ δρόντα μέλη τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας εἰς τὰς Κικλάδας κατὰ τήν ἐναρξίν τοῦ ἀγῶνος».

«Σῶμα Σιφνίουν ὀργανώοντα ἀπὸ τῶν Νικόλαου Χρυσόγεγλου καί τίθηται ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Κολοκοτρώνη εἰς Νεάπλιν».

«Τήν ἱεράν ταύτην στιγμήν ἄς σταθῶμεν καί ἡμεῖς μετ' ἀσπασμόν πρὸ τοῦ Πανθέου τῶν ἐπονημιον ἀγωνιστῶν τοῦ 1821: τῶν πρωτοεργατῶν τῆς ἐξεγέρσεως τῶν νήσων καί πολεμιστῶν: Νικόλαου Χρυσόγεγλου ἐκ Σίφνου, Σπυρίδωνος Βαλέτα ἐξ Ἰου, Ἀντ. Χωματιανοῦ, Το. Λαζαρέτου ἐκ Κέας, Ἀντ. Βεργῆ καί Π. Μπέλη ἀλότου καί Ν. Μοδινοῦ ἐκ Μήλου, Ἰωάν. Λαμυράλη, Ραφαηλοῦλου, Σάλλα, Μιζανίου ἐκ Νάξου, Φ. Γεωργιανοπούλου ἐκ Τήνου καί τῶν ἄλλων ἀγῶνιστῶν καί γνωστῶν Κικλαδιτῶν ἡρώων τοῦ 1821, οἵτινες ἔθεσαν τὸ παρόν εἰς τὸν ἰσπὸ τῆς ἑλευθερίας τῆς Πατρίδος μας ἀγῶνα διακηρόντοντες, μαζί με ὅλους τοῦσ ἀγωνιστὰς τῆς Φυλῆς, ὅτι ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες:

Ὅτε τῆ βία, ὅτε τῆν δύναμι λογασιάζομεν.

Γιὰ τήν πατρίδα μας πεθαίνομε κα' ἀγιάζομε».

ΔΕΚΑΠΕΝΤΑΥΓΟΥΣΤΟΣ ΣΤΟ ΝΗΣΙ

Κοντὰ στὶς πονεμένεσ μπτέρες

Τοῦ κ. ΑΝΤΩΝ. ΚΑΝΑΚΑΡΗ

Ἐ Ἀύγουστος εἶναι ὁ μῆνας τῆς εὐλαδίας. Γιουρτάζουν οἱ Παναγίεσ τοῦ νησιοῦ κι ὅλοι τρέχουν κοντὰ τοῦσ νά γουατίσουν καί νά τίς φιθυρίσουν τὸν πόνο τῶν καί τὸν καυμό τῶν. Ἀτμόσφαιρα λιθανιοῦ καί μύρου σ' ὄλο τὸ νησί. Μιά θεία πνοή ἐξοχύνεται ὀλόγουρα. Ἐνα λυτρωτικό γαλήνεμα τοῦ νοῦ καί τῆς ψυχῆς. Ἐνα ἄρτισμα ἀγγέλων μεταρσιώνει καί οδηγεί τῆ σκέψη σὲ ὀδοπορία στοῦσ κόσμους τῆς ἀρετῆς. Ὅλοι λούζονται σ' ἕνα λουτρό μετ' ἀγῶνις χριστιανικῆς ἡλιαγίδεσ. Ἀφωνα δάκρυα σ' ὄλων τὰ μάτια τὸ δεκαπενθήμερο τοῦ Ἀυγούστου. Πόθοι ἀγνοί μας πλημμυρίζουν. Ὅλα ἀναδίνουν τὸ ἀρώμα τῆς ἀγιότηας. Ἡ ζωὴ παίρνει νόημα γιὰτὶ ἡ καρδιά εἶναι γεμάτη ἀπὸ καλωσύνη καί ἀγάπη. Μιά θρησκευτικὴ ἐκζητῶση γνήσιας νησιώτικῆς ζωῆς παντοῦ. Τὸ κλωμό χαμόγελο τῆς Παναγίας καί τὸ βλέμμα τῆς τὸ στοργικὸ χαϊδεῦσιν ἀπαλά τίς καρδιές. Ἡ ἀγάπη ἀνοίγει τίς πόρτες τ' οὐρανοῦ. Οἱ ἀνθρώποι πηγαίνουν κοντὰ στήν πονεμένη μῆτέρα τοῦ Θεοῦ «πρίν τῶν συμφορῶν καί τῶν λυπηρῶν τρικυμίες τοῦσ καταποντίσσουν. Μετ' ἰκετηρῶν ὕμνων, ἀμδύλντοι καί μεμολυσμένοι, μετ' ἀσπασμόν ψυχῆς τρέχουν στήν πηγή τοῦ ἀκείωτου μύρου, γιὰ νά τοῦσ λυτρώσῃ ἀπὸ τίς θλίψεις πού πλημμύρισαν τίς ψυχῆσ μας.

Τριάντα (30) Παναγίεσ κατόρθωσαν νά καταγράψω, μαζί μετ' τήν τοποθεσία πού θρῖσκεται ἡ καθιεμιά, ἀπὸ τίς ὁποίεσ γιουρτάζουν τὸ δεκαπενταύγουστο οἱ ἐξῆσ: ἡ Παναγία ἡ Πουλάτη, ἡ Παναγία ἡ Κόχη, ἡ Παναγία ἡ Γερανοφόρα, ἡ Παναγία ἡ Πλατάνισα, ἡ Παναγία τὸ Τόσο νερό καί ἡ Παναγία τὸ Στρατοπόδι. Οἱ ἄλλεσ γιουρτάζουν σὲ ἄλλεσ ἐποχῆσ τοῦ χρόνου.

Οἱ Παναγίεσ τοῦ νησιοῦ

- 1) Παναγία ἡ Τρουλλιακινή (Ζωοδ. Πηγή) στὸ Τρουλλάκι.
- 2) Παναγία τὰ Μάγκανα (ἡ Γέννηση) στὰ Μάγκανα.
- 3) Παναγία τοῦ Μπαλή (Εἰσόδια) στὸν Ἀρτεμώνα.
- 4) Παναγία ἡ Ἄμμος (Ἰπαπαντῆ) στὸν Ἀρτεμώνα.
- 5) Παναγία τὰ Γουρνιά (Γέννηση) στὸν Ἀρτεμώνα.
- 6) Παναγία ἡ Ἐλεούσα στὸ Κάστρο.
- 7) Παναγία ἡ Γερανοφόρα (Ἰπαπαντῆ) στὴν Ἀπολλωνία.
- 8) Παναγία τῶν Ἐξαμπέλων (Κοίμηση) στὰ Ἐξάμπελα.
- 9) Παναγία Καταβατῆς (Κοίμηση) στὴν Καταβατῆ.
- 10) Παναγία Καταβατῆς (Γενέθλιο Θεοτόκου) στὴν Καταβατῆ.
- 11) Παναγία τὸ Βουδὸ (Εἰσόδια) στὸ Βουδὸ.
- 12) Παναγία τοῦ Πεληάρδη (Εἰσόδια) στὸν Πεληάρδη κοντὰ στὸν Ἄγ. Θεωμό.
- 13) Παναγία Λευτερότρια στοῦ Τσαούλα.
- 14) Παναγία Λευτερότρια στὰ σκαλῆκια τοῦ Κάστρου.
- 15) Παναγία Ὁδηγήτρια στοῦ Τσαούλα.
- 16) Παναγία Φανερωμένη στὸν Πλατὺ Γιαλό.
- 17) Παναγία ἡ Ἁγία Ζώνη στὸ Καργιάδλι.
- 18) Παναγία τοῦ Νῆ(λ)ιοῦ ἀπὸ πάνω ἀπὸ τὸ Βαδύ.
- 19) Παναγία τὸ Σκαλωτὸ (Ζωοδ. Πηγή) στὸ Σκαλωτὸ.
- 20) Παναγία τ' Ἄνεμορδιλί στὸ Ἄνεμορδιλί.
- 21) Παναγία Κάτω Πετάλι στὸ Κάτω Πετάλι.
- 22) Παναγία ἡ Χρυσοπηγή (Ζωοδόχος Πηγή) στὴ Χρυσοπηγή.
- 23) Παναγία Θεοσκεπάστη (Ἰπαπαντῆ) στὸ Κάστρο.
- 24) Παναγία τὰ Λαγκαδάκια (Κοίμηση) στὰ Λαγκαδάκια.
- 25) Παναγία ἡ Κιτριανὴ στὸ ὀμόνιμο νησάκι ἀπέναντι στὸν Πλατὺ Γιαλό.
- 26) Παναγία ἡ Κόχη (Κοίμηση τῆς Θεοτόκου) (ΣΥΝΕΧΕΙΑ εἰς τὴν ὀην σελίδα)

44. Ναὸς ᾠωνύμου ἐν ἐρειπίοις
 45. Καθολικὸν Μονῆς Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν
 46. Καθολικὸν Μονῆς ᾠγνοῦντος

Ϛ) ΕΚ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΣΙΦΝΟΥ

47. Ναὸς ᾠγίου Γεωργάκη ᾠπολλωνίας
 48. Ναὸς Παναγίας εἰς Καταβατήν
 49. Ναὸς ᾠπαπαντῆς εἰς ᾠρτεμῶνα
 50. Ναὸς ᾠγίας Αἰκατερίνης εἰς Κάστρον
 51. Ναὸς ᾠγίου Νικολάου εἰς Κάστρον
 52. Ναὸς ᾠγίας ᾠελεύσης εἰς Κάστρον
 53. Ναὸς ᾠεπτὰ μαρτύρων εἰς Κάστρον
 54. Καθολικὸν Μονῆς Οὐρανοφύρου
 55. Καθολικὸν Μονῆς ᾠγίου ᾠελευθερίου
 56. Καθολικὸν Μονῆς ᾠγίων Σπυρίδωνος καὶ Φανουρίου
 57. Καθολικὸν Μονῆς ᾠγίων Σῶζοντος καὶ Δημητρίου
 58. Καθολικὸν Μονῆς ᾠγίων ᾠιω-

- άννου καὶ Στεφάνου
 59. Καθολικὸν Μονῆς Παναγίας τοῦ βουνοῦ
 60. Καθολικὸν Μονῆς Παναγίας τῆς Βρύσης
 61. Καθολικὸν Μονῆς Παναγίας τόσο νερὸ
 62. Καθολικὸν Μονῆς Παναγίας Φυρόγια
 63. Καθολικὸν Μονῆς Παναγίας Χρυσοληγῆς
 64. ᾠωνύμου Ναὸς τοῦ μοναστηριακοῦ συγκροτήματος τῆς Μονῆς Βρύσης
 65. Καθολικὸν Μονῆς Προφήτου ᾠηλιοῦ
 66. Καθολικὸν Μονῆς ᾠγίου Συμεῶνος
 67. Καθολικὸν Μονῆς Ταξιάρχου τῆς Σκάφης
 68. Καθολικὸν Μονῆς Χρυσοστόμου
 69. ᾠποκεκρουμένος ἀρχαῖος κίων Μονῆς Παναγίας «τόσο νερὸ»
 70. ᾠποκεκρουμένη μαρμαρίνη βάσις
 71. Λειψανοθήκη Μονῆς «Παναγίας τοῦ Βουνοῦ»
 72. Λειψανοθήκη Μονῆς Βρύσης

1704

Οἱ τοῦρκοὶ σφάζουν

1704 | Οἱ Τοῦρκοὶ σφάζουν.

Οἱ Τοῦρκοὶ μάς ξολοθρεύουν

Οἱ Τοῦρκοὶ μάς ξ(ω)λοθρεύουν.

Ἐμφότερα τὰ χαραγμάτα ταῦτα εὐρίσκονται κεχαραγμένα ἐπὶ τῆς Ν. ἐσωτερικῆς πλευρᾶς τοῦ αὐτοῦ Ναοῦ.

Ἐκάτερον τούτων δεικνύει τὸ ἄγριον καὶ ἐξοντωτικὸν κατὰ τῶν Ἑλλήνων μῖσος τῶν Τούρκων. Ἐκ τοῦ πρώτου λαμβάνομεν καὶ τὴν ἄλλοθεν ἄγνωστον πληροφορίαν, καθ' ἣν τῷ 1704 οἱ κατακτηταὶ προέβησαν εἰς σφαγὰς ἐν τῇ νήσῳ Σίφνῳ.

Ἐὰν τὸ δεύτερον χάραγμα ἀναφέρεται εἰς τὰς προμνησθείσας σφαγὰς, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξακριβωθῇ. Πάντως τὸ ἐν αὐτῷ ἐπιτασσόμενον ῥῆμα ξολοθρεύουν = ἀφανίζουσι κατὰ κράτος εἶναι χαρακτηριστικὸν τῆς Τουρκικῆς θηριωδίας.

Η Σίφνος των 'προκατ' απαντήσεων' (Αλήθεια ή fake news)